№ 22 ԿԻՐԱԿԻ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 8

1904

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

№ 22 ԿԻՐԱԿԻ ՓԵՏՐՎԱՐԻ 8

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբ.
Առանձին համարները 5 կոպէկ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція „Мшакъ".
Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տելեֆօն № 253.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆօն № 253.

ՊԵՏՐՈՍ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ ՂՈՒԶԱՆՆԵԱՆՑԻ

մահվան ննջեցեալ օրը՝ կիրակի, փետրվարի 8-ին, Մողնու ս. Գէորգ եկեղեցում կատարվելու է հոգեհանգիստ: Միքայէլ և Գէորգ Պետրոսեան Ղուզանեանները, Նատալիա Միքայէլեան Շաղինեան և Գրիգոր Միքայէլեան Ղուզանեանց յայտնելով այս մասին իրանց բարեկամներին և ծանօթներին, խնդրում են շնորհ բերել Մողնու եկեղեցի, ուր պատարագը կը սկսվի ժամը 10½-ին, իսկ հոգեհանգիստը 12 ժամին: 2—2

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պատերազմի բնաւորութիւնը.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Թիֆլիսի նկարչական ցուցահանդէսը: Մի թիւրիմացութիւն. Նամակ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմի շուրջը. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Ռուս-եապօնական նաւային ոյժերի դրութիւնը:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԲՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Վերջին հեռագրական տեղեկութիւնները պարզում են հետևեալը: Ռուսաց զօրքերը Սիբիրի քաղաքներից տեղափոխվում են դէպի Մանջուրիայի այն տեղերը, ուրոնք ռազմագիտական նշանակութիւն ունեն: Ռուսաստանի խորքերից, սկսած մայրաքաղաքներից մինչև Պարսկաստանի սահմանները, ուղարկվում են նորակազմ գնդեր դէպի Սիբիր՝ ուժեղացնելու այստեղ եղած զօրաբանակները: Սիբիրի երկաթուղին գլխաւորապէս, եթէ ոչ նոյն իսկ բացառապէս, զբաղված է վօրքերի և պատերազմական մթերքների արագ փոխադրութեամբ:

Ցամաքի վրա դեռ ընդհարումներ տեղի չեն ունեցել: Եապօնական զօրքը, որ մեծ բազմութեամբ բռնել է Կօրէայի գանագան կէտերը, փորձում է ծովի յարմարագոյն խորշերից ներս մտնել Մանջուրիայի հարաւային մասը, բայց մինչև այժմ աջողութիւն չէ ունեցել: Ռուսաց պահակախմբերը ուշի ուշով հետևում են, որ արգելք հանդիսանան եապօնական զօրքերի ներս խուժելուն:

Ծովային կռուի վերաբերութեամբ եղած տեղեկութիւնները արդէն յայտնի են մեր ընթերցողին: Կռւող կողմերը գերի են վերցրել միմեանցից մի քանի առևտրական նաւեր: Պօրտ-Արտուրի և Չեմուլպօյի նաւահանգիստներում տեղի ունեցած ազետալի ընդհարումներից յետոյ, ինչպէս յայտնում են հեռագրերը, եղել է եապօնացիների կողմից մի նոր յարձակում Պօրտ-Արտուրում կանգնած ռուսաց շոգենաւերի վրա, որին դիմադրել են ռուսաց պատերազմական շոգենաւերը: Հետևանքը և մանրամասնութիւնները դեռ յայտնի չեն:

Սպասել վճռական ճակատամարտերի մերձաւոր շաբաթներում անկարելի է: Պատերազմական դաշտը շատ ընդարձակ է և հակառակ բանակները դեռ շատ հեռու են միմեանցից: Ռուսաստանի զօրագնդերը, որոնք մեծ պատրաստութեամբ առաջ են գնում դէպի պատերազմի բեմը, հազ են ստանում ոչ թէ շտապով ճակատամարտներ առաջ բերել, այլ հաստատ և ամուր [illegible] մուն:

Մենք կարևոր ենք համարում ընդգծել ռուսաց պաշտօնական «Правительственный Вѣстникъ» լրագրի խօսքերը, որոնք տպված էին հեռագրական գործակալութեան հաղորդագրութեան մէջ: «Պատերազմի ամբողջ հանգամանքը ստիպում է մեզ համբերութեամբ սպասել տեղեկութիւնների մեր զէնքի աջողութիւնների մասին, որոնք երևան կարող են գալ ոչ վաղ, քան երբ ռուսական զօրքը կը սկսէ իր վճռական գործողութիւնները: Յարձակումն մեր հողի ամենահեռաւոր մասի վրա, որը բաժանված է պետութեան կենտրօնից հազարաւոր վերստերով և մեր կառավարութեան անկեղծ ցանկութիւնը պահպանել խաղաղութիւնը, որի պատճառով անհնարին եղաւ պատերազմի նախօրօք պատրաստութիւններ տեսնելը, ստիպում են մեզ բաւական ժամանակ զործ դնել, որպէս զի սկսենք այնպիսի հարուածներ հասցնել Եապօնիային, որոնք համապատասխանէին Ռուսաստանի զօրութեանը:»

Պաշտօնական այդ ձևակերպութիւնը ցոյց է տալիս, որ մինչև պատերազմական վճռական ճակատամարտները կանցնեն շատ շաբաթներ և հասարակութիւնը պէտք է վաղաժամ եզրակացութիւններ չանէ պատերազմի բնաւորութեան մասին այն տեղեկութիւններից, որոնք այժմ գալիս են Հեռաւոր Արևելքից: Պէտք է սպասել և համբերութեամբ սպասել վերջնական ելքին, երբ տեղի կունենան վճռական մեծ ճակատամարտները:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՖԼԻՍԻ ՆԿԱՐՉԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԸ

Մի ամսից աւելի է, որ բացված է արդէն Թիֆլիսի նկարիչների տարեկան ցուցահանդէսը: Յունվարի արևոտ, զուարթ մի առաւօտ, մտնելով «Փառքի Տաճարը»՝ ուր տեղի է ունենում նկարչահանդէսը, իմ առաջին մտածումն եղաւ հարցնել պ. Բաշինջաղեանի՝ ցուցահանդէսի վերակացուին՝ թէ որքան աջող էր [illegible] հաւաքական ցոյցը, ո՞ր աստիճան հետաքրքրութիւն էր առաջ բերել Թիֆլիսի հասարակութեան այն շրջաններում մանաւանդ, որոնք յաւակնութիւնն ունին իրանց ամենակուլտուրականը համարելու:

Դժբաղդաբար, տրված պատասխանները գոհացուցիչ չէին: Արդ, ցուցահանդէսին մասնակցող նկարիչների հետ մենք հարց ենք տալիս հասարակութեան: Ինչպէ՞ս կարող է գեղարուեստը զարգանալ Կովկասում, ինչպէ՞ս նկարիչները կարող են առաջադիմել իրանց արուեստի մէջ, երբ, եթէ ոչ բոլորը, գոնէ պ. Բաշինջաղեանի նման ծանօթ նկարիչներ իրանց արտադրութիւններից չեն վաճառում այն չափ, որ կարելի լինէր ծածկելու գոնէ պատկերների շրջանակի ծախքերը: Սա մի տխուր երևոյթ է: Որքան ժամանակ, որ գեղարուեստը, գրականութիւնը, մամուլը՝ քաղաքակրթութեան այս մեծագոյն գործօնները՝ քաջալերութեան չարժանանան մեր հասարակութեան կողմից, մենք կը մնանք նոյն անգիտակից, խեղճ դրութեան մէջ, ուր գտնվում ենք այժմ: Ու դեռ ևս կան մարդիկ, կարճատես իմաստակներ անշուշտ, որ բարձրից են նայում մեր գեղարուեստական, գրական, լրագրական արտադրութիւնների վրա: Ի՞նչ էք տալիս, որ ի՞նչ պահանջէք:

Ահաւասիկ ձեզ այլ և այլ ազգութեան պատկանող նկարիչները—պ.պ. Բաշինջաղեան, Թէուլէմէզեան, Յակոբեան, Զանկովսկի, Զախարով, Թօփձէ, Ֆօգէլ և այլն, որոնք ցուցահանդէսում գրաւում են պատւաւոր տեղը: Մեր հարուստներից ո՞րը, տարրական մտածումն ունեցաւ, նրանցից գոնէ մէկին քաջալերելու, նրան տալու միջոցներ՝ աւելի կատարեալ, աւելի ներդաշնակ ստեղծագործութեան: Նրանք թագնած են հասարակութեան, ունևորների առաջ, արդար ամբաստանողի անողոք դիրքում: Դուք գեղարուեստո՞ն էլ չէք կարող օգնել: Դուք քաղաքակրթութեան էլ չը պիտի ուզէք նպաստել:

Ահա ինչո՞ւ համար մենք փորձեցինք մի անգամ էլ յիշեցնել մեր հասարակութեան, պատկերահանդէսի գոյութիւնը, և արուեստագէտների ճիգը: Նկարչահանդէսի դռները մի քանի օրից արդէն փակված կը լինեն: Շտապենք առիթից օգտվելու, քանի դեռ ուշ չէ:

ՄԻ ԹԻՒՐԻՄԱՑՈՒԹԻՒՆ

Նաւթարդիւնաբերողների ժողովներից մէկում, նախահաշիւը քննելիս, երբ հասան խմելու ջրի համար յատկացրած ծախքին և նրանից ստացած արդիւնքին,—նախագահը իր կողմից առանձնապէս խնդրեց ժողովին լուրջ ուշադրութիւն դարձնել խմելու ջրի հարցի վրա, որովհետև անցեալ ամառ գործարանական շրջանում մտանացոյց էին անում և ջրի վատ յատկութեան վրա, որը սիստեմատիքաբար

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՌՈՒՍ-ԵԱՊՕՆԱԿԱՆ ՆԱՒԱՅԻՆ ՈՅԺԵՐԻ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

I

Հեռագրերներից մեր ընթերցողները տեղեկացան, որ, նախ քան պատերազմի պաշտօնական յայտարարութիւնը՝ եապօնական նաւատորմի կողմից յանկարծակի յարձակում կրելով վնասվող ռուսական երեք մարտանաւերը՝ Պալլադին, Ցեսարեւիչ, Ռետվիզան, նորոգութեան են ենթարկվում: Նրանք, անշուշտ, վերստին պիտի իջնեն պատերազմի դաշտ: Այժմ, հետաքրքրքիր էր իմանալ, թէ ո՞րքանի է հասնում ռուս պետութեան նաւային ոյժը Հեռաւոր Արևելքի ջրերում այս րոպէիս:

Ռուսաստանն ունի.

9 թնդանօթակիր (canoniére), 2 թնդանօթակիր ականանաւեր (լաւ զինված, բայց ոչ այնքան արագաշարժ):

Սրանք՝ համեմատաբար փոքր զրահանաւեր են և կարող են հեշտութեամբ մօտենալ ծովեզերքին ու ռմբակոծել ամրոցները:

8 մեծ զրահաւորներ (cuirassé), 3 զրահաւոր կրէյսէր (croiseur cuirassé), 7 պաշտպանված կրէյսէր (croiseur protésé):

Այս վերջինների ոչ միայն կողերը, այլ և վրան պաշտպանված է զրահով՝ ռումբերից:

12 դէստռօյէներ (destroyer), որոնց պաշտօնն է թշնամի նաւերը գրաւել և այլն:

Այժմ իրանց անուններով ցոյց տանք վերոյիշեալ 8 զրահաւորների, 3 զրահաւոր յածանաւերի, 7 պաշտպանված յածանաւերի արագութիւնը, սպառազինութիւնն ու տարողութիւնը, որպէս զի ընթերցողը գիտակցօրէն հետևէ պատերազմական անցքերին:

Պետրոպավլովսկ, Պոլտավա, Սեվաստոպոլ (11,000 տարողութեան, շինված 1894 թ.) շատ ուժեղ հրետանիով զինված, ունեն 4 թնդանօթ, իւրաքանչիւրը 305 հազարերորդամէտր շրջագծով և 12 թնդանօթ 152 հազ.-մէտր շըրջագծով, արագութիւն 17 մղոն ժամում:

Ցեսարեւիչ, Ռետվիզան—նոր շինված, նոյնպէս զօրեղ հրետանիով զինված՝ իւրաքանչիւրը 20 թնդանօթ 76 հազարերորդամէտր շըրջագծով: 13,000 տարողութ. և 18 մղոն արագութեամբ:

Պերեսվետ, Պոբեդա, Օսլյաբյա—15,000 տարող., թեթևապէս զրահապատ. խոշոր հրետանիներ չունեն, 4 թնդանօթ միայն 203 հազարերորդամէտր շրջագծով: Արագաշարժ են 20 մղոն մի ժամում: Սրանք ոմանց կողմից համարվում են որպէս յածանաւեր:

Բայեն—նոր շինված. 7,800 տարող., 22 մղոն ժամում, 2 թնդանօթ 203 հազարերորդամէտր շրջագծով: 8 թնդանօթ 152 հազ.-մէտր շրջագծով և 20 թնդանօթ 76 հազարերորդամէտր շրջագծով:

Ռյուրիկ, Ռոսսիա—12,000 տարող., արագաշարժ. լաւ զինված են, բայց շատ ժամանակ առաջ շինված լինելով՝ ներկայ պայթուցիկ ռումբերի դէմ լաւ պաշտպանված չեն:

2 Դիանայի տիպից, 3 Վարեագի տիպից—6,000 տարող., զինված 152 և 76 հազարերորդամէտր շրջագիծ ունեցող թնդանօթներով: Առաջինի արագութիւնն է 21 մղոն, երկրորդինը՝ որոնք աւելի նոր շինված են, 23 մղոն:

2 Նովիկի տիպից—3,000 տարող. թեթևակերպով շինված են, բայց թշնամի նաւատորմը հրաշալի լուսաւորողներ են:

Ահա այն վիթխարի ոյժը, որ գործում է ռուսական պետութեան կողմից:

II

Հետաքրքրութիւնից զուրկ չէր մի ակնարկ գցել նաև հակառակորդի զօրութեան վրա:

Եապօնիան ունի 6 զրահաւոր մարտանաւ, որոնք շինված են, վերջին տարիներս, Անգլիայում: Վեցն էլ ճակատամարտի առաջին գծի վրա կեցող նաւեր են. իւրաքանչիւրը առաջնակարգ տեսակից. նոյն իսկ աւելի գերազանց, մի քանի տեսակէտով, այժմ անգլիական նաւատորմի մաս կազմող մի և նոյն կարգի նաւերից: Նրանց տարողութիւնն է 15,000. զինված են՝ իւրաքանչիւրը՝ 305 հազարերորդամէտր շրջագիծ ունեցող 4 թնդանօթով, 157 հազարերորդամէտր շրջագիծ ունեցող 16 թնդանօթով և 75 հազարերորդամէտր շրջագիծ ունեցող 20 թնդանօթներով: Արագութիւնն է 18½—19 մղոն մի ժամում:

Ունի և 6 զրահաւոր ականաւ. իւրաքանչիւրը 9,700 տարող. զինված 203 հազարերորդամէտր շրջագիծ ունեցող 4 թնդանօթով. 152 հազարերորդամէտր շրջագիծ ունեցող 14 թընդանօթներով և 76 հազարերորդամէտր շրջագիծ ունեցող 12 թնդանօթներով: Ամեն մէկի արագութիւնն է 22 մղոն ժամում:

Բաւական թւով պաշտպանված յածանաւեր, որոնք նոյնպէս առաջին գծի վրա կեցող նաւեր են: Այդ ականանաւերից 3-ը Եօշինօ տիպից են և 2-ը Շետօզ տիպից, որոնք 4—5000 տարողութիւն ունեն: Կան և ուրիշներ 5 կամ 6 հատ, որոնք աւելի փոքր տարողութիւն ունեն: Առաջին տեսակինները մի ժամում 22—23 մղոն են կտրում, իսկ միւսները 19—20 մղոն:

Եապօնիայի դեստրօյեր կոչված նաւերի թիւը հասնում է 20-ի: Սրանք չափազանց արագաշարժ են և իրանց պաշտօնն է, ինչպէս ասացինք, բացի թշնամին հարուածելուց, նաւեր գրաւել:

Եապօնիան ունի նոյնպէս մի քանի պարզ տորպեդանաւեր (ականանաւեր):

Իսկ սրանցից յետոյ գալիս են երկրորդ գծի վրա գործող մարտանաւերը, այսինքն նրանք, որոնք եապօնական ափերի պաշտպանութեան յատկացված են, բայց առաջինների ջնջումից յետոյ մտնում են կռւի ասպարէզ: Սրանց թիւն է 5: 3-ը Մածու-շիմայի տիպից են, 2-ը Կանիվայի տիպից: Իւրաքանչիւրը զինված է 320 և 260 հազարերորդամէտր շրջագիծ ունեցող ահագին թնդանօթներով: Սրանց հրետանին միջակ, բայց հզօր է և պաշտպանված զրահապատ աշտարակներով: Նրանց արագութիւնը նոյնպէս միջակ է 17—18 մղոն, բայց սրանք վտանգաւոր թշնամիներ կարող են լինել:

Բացի այդ Եապօնեան ունի լաւ կազմակերպված նաւաշինարաններ և նաւաշինարաններ (arsenal) վնասված նաւերը նորոգելու և զինելու համար:

Պէտք է սակայն Եապօնիայի նաւատորմի վրա աւելացնել 2 մեծ զրահաւորներ, որ վերջերս շինվեցին Գենուայի նաւագործարանից: Այդ մարտանաւերը պատրաստված էին Արգենտինի հանրապետութեան համար, բայց անգլիացիները գաղտնաբար գնեցին նրան ի հաշիւ եապօնացիների:

***

Թիմաւորում է հազարաւոր ազգաբնակութեան:

Ինձ թւում է, որ դժուար թէ կարելի լինէր դրա համար մի քան աւել է այնքան պարզ էր նշմարուռթիւնը և այնքան իրաւացի տեղի ունեցած նկատողութիւնը: Սակայն ևս ստիպւած մնացի, երբ խորհրդի անդամները միմեանց յետևից վեր կացան և հրապարակով յայտնեցին, թէ նաւթահանքերի ջուրը հիմնովին հրաշալի ջուր է, մանաւանդ Զուղուլբերգ ստացւած ջուրը: Նրանք նամակէի բժշկինների ըստ ուրեմբիւնը այդ կողմից գրաւողի մի անկինյի նմանեցրին և այդ բանը հաստատեցին ժողովականներից մի քանի մշտական-եւյականներ և այդպիսով փոխին գրաւից պարզ և ակնյայտ նշմարուռթիւնը, փայլեց յաղթանակից արդեւաւ ռուռրո:

Գիտէք ինչ էին ասում. մեծ Բալախանում չինում է սառոյց պատրաստելու համար գործարան և չուտով բոլոր բանւորները հնարաւորութիւն կունենան միշտ սառը ջուր խմել... Նաւթահանքերում հիմնովի ջուր.... Ընկերցող, կուզենայի ոչ թէ փորձելու համար, այլ գաղափար կազմելու համար տարածաւոր սառ մասին, այդ ջուր կոչւած հեղուկի համար մի անգամ ուսունելը, մանաւանդ ամառ ժամանակը. կեղտոտ, տաքուկան հեղուկ 1-2 անգամ մաքրւած տակառի մէջ, տեղաւորւած բարեգիայ մի տեղում, կամ փայտեայ խուռուռ բուռեպալի տակ, պահված է այդ հիմնովի ջուրը. փոշին, մուրը, արեւուն կիզիչ ճառագայթները այդ օրհնած ջուրը դարձնում են մի անտանելի հեղուկ, որով այսպէս թէ այնպէս սախպւած է պապակիցներ իր ծարաւը փոխելու համար աշխատողի տակ կրակ կտրած բանւորը, կամ կարմիր երեսթիի մէկսված, այրւած արեւտաւորը: Իսկ եթէ ջուրը խորտակված է գալիս նոյն տակառի մէջ,—դրանն աւելացրէք երկաթի ժանգի գցուցիչ համը: Հիանալի, մաքուր, բուռաւար տիտինները այս ջրի համար էին գործ ածում նաւթային յորուռը, ջրի, որի համը երանց, ի հարկէ, երբեք չեն տեսել:

Մ. Յովհաննիսեան

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Հրատարակելով-ընկերակցեցիներիս, Գարեգին վարդապետ Յովսէփեան եւ Պարոնայ Տէր-Մկրտչեան, եւ իմ կողմից խորին շնորհակալութիւն եմ յայտնում լիվ. Սուքիաս արքեպիսկոպոս Պարգեւեանին, որ «Պատմագիրք Հայոց» [illegible] 6000 ր., [illegible] 2804 ր., փետրւարի 4-ին [illegible]:

Այս [illegible] Ս. Էջմիածին [illegible]

Աս. [illegible]

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

««Кавказъ»-ին հաղորդում են, որ անցյալ չորեքշաբթի փետրուարի 3-ին Բաքւում եղկան ուսմարակցոջ ժողովածի մէջ կան կեական գիմնազիայի երկու աշակերտուհիներ:

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են, որ փետրւարի 1-ին Պետերբուրգում ժողով կազմել այնտեղի հայոց եկեղեցում մեծաշուք մաղթանք են կատարել ռուսական զէնքերի աջողութեան համար և ընծայաբերեն նոյն փողեթեան [illegible]:

Երեկ առաւոտը Էջմիածին «Արարատ» ամսագրի այս [illegible] համարը: Ամսագիրը չէր հրատարակւած անցեալ տարւայ նոյեմբերի ամսից, որովհետև նրա խմբագիրները ուղարկւել էին պաշտօնական գործերով Թիֆլիս: Այժմ, ինչպես հաղորդում է խմբագրութիւնը, Վեհափառ Կաթողիկոսը հրամայել է կանոնաւոր կերպով հրատարակել ամսագրը:

Պարսկաստանը մեր դրացին է: Մեր երկիրը կենդանի առևտրական յարաբերութեան մէջ է նրա հետ: Հետաքրքիր է այդ առևտրի մասին վիճակագրական թւեր ունենալ աչքի առաջ: Ապրանքները գնում են Պարսկաստանում երկու ճանապարհով—Ջուլֆայի և Շարուրի: 1903 թւին Շարուրով ներմուծած են բերւել մեր երկիրը 384 փոխադրութիւն՝ 314,280 պուդ ծանրութեամբ և 843,158 ր.: Ջուլֆայի մաքսատնից նոյն է եղել 354 տրանսպորտ, 585,099 պուդ քաշով 2,758,530 րուբլու արժէքով, իսկ Պարսկաստան արտահանված ապրանքները եղել են՝ 1,119 տրանսպորտ, 520,844 պուդ քաշով և 3.684,945 ր. արժէքով:

—

Կովկասն ևս պատրաստւել էր մասնակցելու Սէն Լուի ցուցահանդէսին: Սակայն այժմ ֆինանների մինիստրութեան առևտրի բաժնի կառավարիչ պ. Ֆէօդօրօվը փետրվարի 6-ին յայտնեց Կովկասեան Գիւղատնտեսական ընկերութեան փոխ-նախագահին և խնդրեց, որ կարգադրութիւն անէ այլ ևս ցուցադրելու իրեր չուղարկել Ս. Լուիի ցուցահանդէսին, որովհետև Ռուսաստանը հրաժարվել է մասնակցութիւնից:

—

Կաղանի, Կիևի և Կովկասի ուսումնարանական շրջանների հոգաբարձուները զեկուցել են ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրին, որ իրանց իրաւասութեան տակ գտնված դպրոցների բոլոր դասատուները և սաները, Նորին Կայսերական Մեծութեան առողջութեան և յանդուգն թշնամուն յաղթելու համար աղօթելով, խնդրում են դնել առ ոտս Նորին Կայսերական Մեծութեան ամենահաւատարիմ հպատակութեան և հայրենասիրական զգացմունքները անսահման սիրոյ և բոցավառ պատրաստականութեան Միապետի կամքով զոհել ամեն ինչ, որ կը պահանջէ Ռուսաստանի պատիւը և փառքը: Երբ ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրի ժամանակաւոր պաշտօնակատարը ամենահպատակօրէն զեկուցեց այդ բանը Նորին Կայսերական Մեծութեան, Թագաւոր Կայսրը բարձրագոյն բարեհաճեց Սեփական ձեռքով գծել զեկուցագրի վրա: «Искренно благодарю всех».

—

Մայրաքաղաքի թերթերը հաղորդում են, որ Պորտ-Արտուրում հրատարակվող «Новый Край» լրագիրը դադարեցրեց իր գոյութիւնը: Նրա խմբագիր գնդապետ Արտեմիևը գնացել է Շանհայ:

—

Երէկ, շաբաթ, փետրվարի 7-ին, Թիֆլիսում թաղեցին պատանի գիմնազիստ Ա. Մելիք-Փարսադանեանցին, որ աչքի ընկնող տաղանդ էր ցոյց տալիս երաժշտութեան մէջ: Մենք ա- [illegible] երաժշտական առաջադիմութեան մասին, երբ նկարագրել ենք Տէր-Դաւթեանի տրված աշակերտական կօնցերտները: Պատանի զոհ գնաց դժբաղդ մի դէպքի, այն է տարճանակի անսպասելի պայթիւնի: Յուղարկաւորութեանը ներկայ էին բազմաթիւ ընկերները և յարգողները: Դագաղի վրա դրված էին բազմաթիւ պսակներ: Երկու ընկեր խօսեցին զգացված ճառեր:

—

«Հանդէս Ամսօրեայ»-ի մէջ կարդում ենք. «Մեծ ուրախութեամբ կիմանանք Berliner Tageblatt լրագրէն թէ Հանդէսիս երիտասարդ աշխատակիցն՝ Դր. Բագրատ Խալաթեանց Հայտըլբերգի համալսարանին մէջ հայերէն, ռուսերէն ու պարսկերէն լեզուներու և Հայոց պատմութեան (հին շրջան) ուսուցիչ կարգուեր է»:

—

Թիֆլիսի սանիտարական տեսչի տեղապահի ներկայացրած տեղեկագրից մենք տեղեկանում ենք, որ անցեալ յունվարի 19-ից մինչև փետրվարի 2-ը եղել են քաղաքումս 51 հիւանդութեան դէպքեր, որոնցից որովայնային տիֆ եղել է11 դէպք, ծաղիկ 4, քութէշ 13, դիֆտերիտ 16, բկացաւ 3, թոքախտ 3 և ռօժա 1.: Վերոյիշեալ ժամանակամիջում քաղաքային հիւանդանոցներում եղել են՝ վարակիչ ախտերի բուժարանում 31 հիւանդ (22 սկարլատինա, 2 ծաղիկ և 7 դիֆտերիտ). կանանց հիւանդանոցում 37 հոգի և հոգեկան հիւանդների ապաստարանում 50 հոգի:

—

«Кавказъ»-ի պաշտօնական բաժնում հրատարակված է իշխան կառավարչապետի № 14 հրամանը Կովկասի վարչութեան մասին, 1904 թ. փետրվարի 4-ից: «Ներքին գործերի մինիստրի կարգադրութեամբ, ներկայ փետրվարի 3-ին հեռագրով ինձ հաղորդած՝ գործադրելու համար—Թիֆլիսի նահանգի Ախալցխայի, Ախալքալաքի և Բօրչալուի գաւառներն այս օրվանից հրատարակվում են խստացված պահպանութեան վիճակի մէջ, որի մասին յայտարարում եմ տեղեկութեան և, ում հարկն է, գործադրութեան համար»:

—

Մօսկվայի քաղաքային վարչութիւնը որոշել է փետրվարի 1-ից 100 կչռերում, մանաւանդ քաղաքի հեռաւոր մասերում, պատերին կպցնել «Правит. Вѣст.»-ի հեռագիրները ռուս-եապօնական պատերազմի մասին:

—

Կանանց մէջ գիւղատնտեսական գիտելիքներ տարածող ընկերութիւնը վճռել է այս տարի Պետերբուրգում բաց անել պարտիզպանական, բանջարաբուծական, կաթնատնտեսական և թռչնաբուծական կուրսեր կանանց համար:

—

«Քրիստոնէական օգնութեան» Մօսկվայի կօմիտէտը տեսել է բոլոր անհրաժեշտ պատրաստութիւնները 200 մահճակալով մի շարժական հիւանդանոց Հեռաւոր Արևելք ուղարկելու համար:

—

ՇՈՒՇՈՒԻՑ մեզ գրում են: Ցրտերը շատ խիստ են: Բոլոր շրջակայ գետակները սառել են: Սառած է և Թեմուրեանի շինել տուած ջրանցքը: Ջրի սով է: 2—3 վերստից էշերով ջուր են կրում և ջրի գինն այժմ աւելի թանգ է, քան երբեմն կաթի գինը: Բոլոր ջրաղացները կանգնած են: Ալիւրը թանգացել է պուդին մօտ 25—30 կօպէկ: Սաստիկ թանգացել են փայտը, ձուն և այլն: Գիւղերի և քաղաքի յարաբերութիւնը դժուարացել է:

—

ՆՈՒԽՈՒԻՑ մեզ գրում են. «Փետրվարի 5-ին, առաւօտեան ժամը 9-ին, Նուխու խանութները փակեցին և ժողովուրդը դիմեց դէպի բերդը՝ ռուսաց եկեղեցին: Եկեղեցում ներկայ էին բոլոր հայ և մահմեդական հոգևորականները և ատեճանաւորները: Կապիտան Զաբէլօվի հրամանատարութեամբ զօրքը եկաւ եկեղեցուց վերև մի տափարակ տարածութեան վրա շարվեց. դրանց հետևեցին տեղիս քաղաքային ուսումնարանի աշակերտները իրանց նուագախմբով ու ուսուցիչներով. այնուհետև առաջ եկաւ խաչով և խաչվառով հոգևորականութիւնը, որին հետևում էր խուռն բազմութիւնը: Տեղ հասնելով, ռուսաց հոգևորականութիւնը մաղթանք կատարեց ռուսական զէնքի աջողութեան համար: Մի և նոյն մաղթանքը կատարեցին հայերը ու այնուհետև մահմեդականները: Մաղթանքներից յետոյ դաւաառապետի օգնական Քարթվէլօվը մի ճառով հասկացրեց ժողովրդին պատերազմ ծագելու պատճառը ու զառպաշտ եապօնացիների պատասխանատուութիւնը, որոնք առանց մի պատասխան ստանալու յարձակում էին գործել ռուսաց երեք նաւերի վրա. «Ուրեմն խնդրենք ամենակարող Աստուծուց լինի պաշտպան, Նորին Կայսերական Մեծութեան, ողորմած Թագաւոր կայսրին: Ուռա»: Բազմութիւնը կոչում էր «ուռա», անընդհատ: Այնուհետև նուագեց աշակերտական խումբը «Боже Царя храни»:

—

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՕՊԼԻՑ մեզ գրում են. «Փետրվարի 3-ին քաղաքը ճաշ տուեց այստեղից դէպի Հեռաւոր Արևելք գնացող զօրքին: Միւս օրը քաղաքագլխի կարգադրութեամբ քաղաքը զարդարվեց դրօշակներով. այն փողոցներում, որտեղից պէտք է անցնէր զօրքը՝ բոլոր խանութները փակվեցին: Աշակերտները, աշակերտուհիները, համքարները իրանց դրօշակներով, ձիաւոր և հետևակ զօրքը շղթայաձև կանգնած էին փողոցների երկու կողմով, մինչև կայարան: Վերջապէս երևաց զօրքը, «ուռա» աղաղակը թնդացրեց օդը. բոլոր զինւորները մերկացրին սրերը: Արղութեան ուսումնարանի աշակերտների կողմից նուիրվեց զօրքին երեք սրբերի պատկերներ, իսկ քաղաքային ուսումնարանի կողմից նուիրվեց աշակերտներից հաւաքած փողը: Կայարանում մաղթանք կատարվեց, որից յետոյ գնացքը շարժվեց. «ուռա» աղաղակը թնդացրեց օդը, զինւորական նուագն ածեց ժողովրդական հիմնը»:

—

ԵՐԵՒԱՆԻՑ մեզ գրում են. «Երևանի Սարդարեան արքունական այգում բացվել է այգեգործական բանւորների ուսումնարան, որի համար երկրագործութեան և պետական կալուածների մինիստրութիւնը տալիս է տարեկան 500 ր.: Ուսումնարան մտնել ցանկացողներից պահանջվում է, որ նրանք ռուսերէն կարդալ գրել գիտենան և պարտաւորվեն կատարել այգու բոլոր այգեգործական աշխատանքները, ինչպէս բանւորներ, որի համար և կը ստանան ամսական վարձ 15 ր. և բնակարան: Ուսման ընթացքը պէտք է շարունակվի 2—3 տարի: Աւարտածները ստանում են այգեգործական բանւորի կոչումը: Ցանկացողները կարող են դիմել՝ Երևան, Սարդարեան այգու կառավարիչ ագրօնոմ պ. Կանդուրալեանին»:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Պարիզ. Այստեղի դիպլօմատիական շրջաններին հաղորդում են, որ Պեկինից ստացվել են անհանգստացնող լուրեր չինական կառավարութեան գործողութեան եղանակի մասին: Պետութիւնների դեսպանները տեղեկացել են, որ չինական կառավարութիւնն ուզում է Մանջուրիա լցնել 200,000 բօքսերներ: Մի քանի դեսպանների համար պարզ է, որ չինական կառավարութիւնն ուզում է արտաքուստ չէզոք ձևանալ, այն ինչ իսկապէս բօքսերների միջոցով օգնել եապօնացիներին, որոնց գործակալները երկար ժամանակ զէնք էին բաժանում նոյն բօքսերներին և վարժեցնում պատերազմական գործին: Հիմք կայ կարծելու, որ այժմ արդէն Մանջուրիայում բաւական թւով բօքսերներ կան, որոնք սպասում են ազդանշանի՝ շարժվելու համար: Այդ բոլոր լուրերը ծանր տպաւորութիւն են թողնում այստեղի գործերին գիտակ շրջաններում:

Տօնկինի նախկին գեներալ-նահանգապետ և այժմ պատգամաւոր Դումէրը նկատեց իր խօսակցին պարլամենտում: «Մխիթարական չէ, որ բօքսերների շարժումը վերսկսվում է հիւսիսային Չինաստանում: Անհնար կը լինի նրան սահմանափակել միայն այնտեղ: Նա կը տարածվի հարաւային Չինաստանի հիւսիսային մասում»: Յիշում են 1900-ի դէպքերը: Այստեղ խոստովանում են, որ ներկայ րօպէում Չինաստանի չէզոքացման հարցն ամենից կարևոր խնդիրն է, բայց կասկածում են, որ դիպլօմատիան կարողանայ գլուխ հանել այդ հարցի հետ: Այդ անհանգստացնող լուրերի հետ միասին՝ վատ տպաւորութիւն է թողնում և չինական պեկինեան սահմանները պաշտպանելու համար կառավարութեան Պաօտինֆու ուղարկած 10,000-նոց բանակը:

—

«Daily News»-ը հաղորդում է, թէև վերապահութեամբ, մի մասնաւոր տեղեկութիւն, որ իբր թէ Ռուսաստանը, նախ քան Դ. Դրան դիտելը Սև ծովի իր նաւատորմը Դարդանելից անցնելու թոյլտուութեան համար, մօտ օրերս իր Լօնդօնի դեսպանի միջոցով փորձեց ստանալ նախօրոք Անգլիայի համաձայնութիւնն այդ մասին: Լրագիրը յիշեցնում է, որ 1871-ին և Բերլինում 1878-ին,—ոչ մի պատերազմական նաւ, ինչ ազգի էլ պատկանելիս լինի (բացի Թիւրքիայից), իրաւունք չունի Դարդանելով անցնել, առանց Թիւրքիայի համաձայնութեան.

Նոյն լրագրի աշխատակից Նօրմանը մի ուրիշ տեղ նկատում է, որ եթէ Ռուսաստանը իրաւունք ստանայ իր նաւերը Դարդանելով անցկացնելու, այն ժամանակ նա Սուէզի ջրանցքում ոչ մի դժուարութեան չի հանդիպի, որովհետև իրաւաբանօրէն այդ ջրանցքը ճանաչվում է իբրև «բաց ծով՝ ազատ բոլոր ազգերի նաւարկութեան համար»: Ռուսական նաւատօրմը ստիպված կը լինէր միայն ունենալ իր հետ ածուխով բարձած սեփական նաւեր, որը և կը դանդաղեցնէր նրա շարժումը. Դարդանելից մինչև Հեռաւոր Արևելք գնալու համար պէտք կը լինէր 10 շաբաթից ոչ պակաս:

—

«Standard»-ի Տօկիօի թղթակիցը հաղորդում է Պօրտ-Արտուրի կռւի հետևեալ պատմվածքը:

Ծովապետ Տօգօն կրակն սկսեց երեկոյեան ժամը 11-ին: Թնդանօթաձգութեան ամենատաք ժամանակը՝ եապօնական մի քանի ականներ զգուշութեամբ մօտեցան ափին, ժայռի տակիցը և մթութեան մէջ նրանց աջողվեց տեղ բռնել ափի և ռուսական նաւերի միջավայրում: Նրանք այնտեղ մնացին առանց նշմարվելու, մինչև այն ժամանակ, երբ ռուսական նաւերը եապօնական թնդանօթների զօրեղ կրակի պատճառով՝ սկսեցին քաշվել դէպի նաւահանգիստը: Ականակիրներն այդ ժամանակ մի անգամից կրակ բաց արին համեմատաբար մօտ տարածութիւնից. հետևանքը եղաւ ռուսական երկու զրահաւորների և մի կրէյսերի վնասվելը նաւահանգստի նոյն իսկ մուտքի մօտ:

—Պարիզի «Rappel» լրագրին հեռագրում են Շանհայից, որ եապօնական լրտես-գործակալները Մանջուրիայում կազմակերպում են մօնղօլական ապստամբութիւն: Չինական գործակալների օժանդակութեամբ նրանք գաղտնի անց են կացրել Մանջուրիա 20,000 հրացան և 5 միլիօն փամփուշտ: Շարժման ղեկավար հանդիսանում է պրինց Տուանը, բօքսօրների նախկին առաջնորդը. Նրա ծրագիրն է յարձակվել ռուսների վրա Եալու գետի ափերին:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

4 փետրվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Հաղորդվում է հայրենասիրական նուիրատուութիւնների մասին. Եալտայից—դուման 5000 ր., Կօվրօվից—գիմնազի պրոգների ուսուցիչներ, ուսուցչուհիներ և կրօնուսոյցներ՝ մի տոկոս իրանց ռոճկից։—Կրասնօեարսկից, Կալուգայից, Մելեկէսից և Կամիշլօվից հաղորդում են հայրենասիրական ցոյցերի մասին։

ՐՕՄԱՆՕՎՕ Դուման որոշեց յատկացնել 1000 ր. Կարմիր Խաչին։ Վշային մանուֆակտուրայի բանուորները և ծառայողները, Թւով մինչև 2000, միաձայն որոշեցին պատերազմի ամբողջ ժամանակ տալ Կարմիր Խաչին առաջինները մի, իսկ երկրորդները՝ երկու տոկոս իրանց ռոճկից։

ԵԿԱՏԵՐԻՆՕԴԱՐ։ Կուբանեան կօզակները առանձին ոգևորութեամբ ցոյց են տալիս հայրենասիրական պարտքի արտայայտութիւնը. ամեն տեղ կատարվում են մաղթանքներ՝ յաղթութիւն շնորհելու համար. քաղաքները և ստանիցաները ուղարկում են նուէրներ Կարմիր Խաչին և զինուորական կարիքների համար։ Օտարազգեան ժողովուրդն էլ յետ չէ մնում։

ԵՍԿՈՒԽՏՍԿ։ Զինուորական ծառայութեան բնակարանում կատարվեց մաղթանք շրջանի պահեստի զինուորների մեկնման առիթով, որոնք առաջին անգամ են կոչվում ծառայութեան։ Քաղաքային հասարակութիւնը ներկայացրեց նրանց սուրբ պատկեր։ Նորակոչները տրամադրված են զգաստ և շնորհակալութիւն յայտնեցին իրանց ընտանիքների համար տարած խնամքի մասին։ Գալիս են յայտարարութիւններ կօզակներից՝ կամաւոր ընդունելու մասին։

ՍԱՄԱՐԱ։ Զէմստվօն բանում է դասընթացներ գթութեան 40 քոյրեր պատրաստելու համար։

ՊՕԼՏԱՎԱ։ Ապահովագրական ընկերութիւնը յատկացրեց 5000 ր. Կարմիր Խաչին։ Միրգորոդի գաւառից եկած մի ծերունի գիւղացի անձամբ յանձնեց նահանգապետին իր խնայողութիւնը՝ 1000 ր. խնդրելով յանձնել Հայր-Թագաւորին՝ պատերազմի ալէտքերի համար։

ԽԱԲԱՐՈՎՍԿ։ Ալիւրի գները կանոնաւորելու և աղքատ քաղաքացիների պաշարը ապահովելու համար, քաղաքը համաձայնութիւն կայացրեց Տիֆօնտայի առևտրական տան հետ, որ վճարով բաց Թողնեն ամսական $2^{1}/_{2}$ պուդ ալիւր և ձաւար ամեն մի շնչի համար։ Բնակիչների ապրուստը և անհրաժեշտ մթերքը ապահովելու համար, պատերազմական գործողութիւնների ընթացքում և Թոյլ չը տալու համար, որ գները կամայական կերպով բարձրանան, քաղաքն առաջարկեց որոշել ունեւորների գները և քաղաքում պատրաստ գտնվող պաշարի քանակութիւնը ու միջնորդութիւն յարուցանել, որ արգելվի քաղաքից մթերք դուրս տանելը և ամեն մի անգամ մի գնացք տան Մանջուրիայից Սարետոկով, որպէս զի Խաբարովսկ պաշար հասցնեն։ Միջնորդութիւնը արդէն յարուցված է և ընդունվել որոշված։

ԲԼԱԽՕՎԵՇՉԵՆՍԿ։ Կազմված է մասնաժողով օգնութիւն ցոյց տալու պահեստայինների ընտանիքներին։ Տեղական մաղափոնների համաժողը, մաղթանք կատարելով Թագաւոր Կայսրի առողջութեան և յաղթութեան պարգևելու համար, նուիրեց տեղական պահեստի զինուորների ընտանիքներին օգտին 1,100 րուբլի։

ՏՕԲՕԼՍԿ։ Նահանգապետի տիկինը կազմակերպում է ժամանակաւոր նուիրատուութիւններ զինուորների համար։

ԲԵՐԼԻՆ։ Փետրվարի 5-ին, գերմանական կայսրը տեղեկացրեց ռուսաց կայսրին և ռուսական կայսրուհուն, որ գերմանական ուղանավորների գնդերը, որոնց պատուաւոր շեֆերն են նրանք, Եկատ-Չեւուս և Վոլոտովսկի ... յանձնեցին ... համար։

ԼՈՆԴՈՆ։ Համայնքների պալատում եղած հարցապնդումին ի պատասխան Պէրսի յայտնեց, թէ չեզոքութեան ... Սուէզի ջրանցքը, պատերազմի ժամանակ, Թէ կառավարութիւնը համաձայն է 1877 թ. մայիսի 6-ի (ն. տ.) Լորդ Դերբիի յիշատակագրին, ուղղված ռուսաց դեսպանին։ Սուէզի ջրանցքի մասին 1888 թ. կոնվենցիան կայացած պետութիւնների, որոնք բացառելով են 1—6 յօդուածներում, համաձայն են այդ սկզբունքների հետ։ Եգիպտական կառավարութեան յունվարի 28-ին հրատարակած պրոշու-

մը նպատակ ունի գործադրութեան մէջ մտցնել 4-րդ յօդուածի 2-րդ կէտը։

ՄԱԴՐԻԴ։ Փետրվարի 6-ին, մինիստրը յայտնեց, որ զէնքի է կոչում զօրքերի մի մասը։ Թէև ռուս-եապօնական ընդհարումը չէ հետաքրքրում Սպանիային, բայց նա պէտք է միջոցներ ձեռք առնէ ամեն տեսակ պատահամունքների առաջն առնելու։ Մաուրան յայտնեց, որ զինուորական մինիստրի ձեռք առած միջոցները լոկ նախազգուշութեան համար են և ոչ թելադրված Անգլիայից։

ՍՕՖԻԱ (Ընդդիմադիր շրջաններից)։ «Военныя Извѣстія»-ի ասելով՝ կառավարութիւնը դեռ Նաչեվիչի այստեղ գալուց առաջ էր վճռել փոքր պաշարման դրութիւն յայտարարել սահմանագծի մօտ։ Այս միջոցը աւելի նախազգուշական և պաշտպանողական նպատակ ունի՝ քան Թիւրքիային հաճելի լինելու. Նրան առիթ է տուել այն հանգամանքը, որ սահմանի մօտ խմբված է Թիւրքերի մեծ զօրք, որից երևում է, որ դրութիւնը բաւական լուրջ է, չը նայելով կաբինետի խաղաղասիրական դիտաւորութեան։

ՍՕՖԻԱ։ 4 փետրվարի («Կորրէսպ. բիւրօ»)։ Կօմիտէտները վճռեցին՝ մինչև ապրիլի կէսը հանգիստ մնալ և սպասողական դիրք բռնել։ Մինչև այս ժամանակ յայտնի կը լինեն բէֆօրմների հետևանքները։

ՏՕԿԻՕ։ («Րէյտէրի գործ.)։ Մինչև այժմ եապօնացիք ոչ մի փորձ չեն արել ափ իջնելու «Ադաւնիների ծոցում» և շրջակայքում։ Ոչ մի եապօնական նաւ չէ ոչնչացրված։ Եապօնական նաւատորմի պատերազմական ույժերը մնում են ամբողջ։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ 4 փետրվար («Կորրէսպ. բիւրօ»)։ Ալբանական ապստամբների և Թիւրքական զօրքերի մէջ մի քանի ընդհարումներ պատահեցին Դեակօվի գաւառում։ Փետրվարի 3-ին և 4-ին Ուսկիւբի և Մօնաստիրի գաւառների զօրքերը գրաւեցին այն տեղերը, որտեղ բռնկված է ապստամբութիւն։ Պատրաստվում են այնտեղ ուղարկվելու և ուրիշ զօրքեր։

ՏՕԲՕԼՍԿ։ Փետրվարի 6-ին, Տօբօլսկում սկսվեց մօբիլիզացիան։

ԽԱԲԱՐՕՎՍԿ, 6 փետրվարի։ Փետրվարի 4-ին գեներալ-լէյտէնանտ Լինեվիչ իր շտաբով դուրս եկաւ։ Մեկնելուց առաջ մայր եկեղեցում մաղթանք կատարվեց։ Կայարանում քաղաքագլուխը ճառ ասաց և գեներալին սուրբ պատկեր մատուցեց։ Գեներալ Լինեվիչ ճառ ասաց։ Գնացքը շարժվելու ժամանակ՝ յուղարկաւորները և ժողովուրդը գլուխները բացին։ Որոտագին «ուռա» և Պօլտավայի մարշը ուղեկցում էին դէպի նոր զինուորական սխրագործութիւններ գեներալ Լինեվիչին, որին անկեղծ սիրում են խաբարօվցիք։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ Միացեալ-Նահանգների Խաղաղական ովկիանոսի նաւախմբի հրամանատար Էվանս ծովային դէպարտամէնտին հաղորդեց, որ Նիուչժուանում անկարգութիւններ են ծագել։

ՊԱՐԻԶ։ Զախակողմեան արմատականների խումբը խորհրդակցեց Հեռաւոր Արևելքի գործերի մասին։ Խումբը որոշեց՝ պալատում ոչ մի վիճաբանութիւն չը յարուցանել այս գործերի վերաբերմամբ։ Խմբի անդամները յայտնեցին, որ Ժօրէսի Սէնդէտիէնում խօսած ճառը ֆրանս-ռուսական դաշնակցութեան մասին առ նուազն ցաւալի է։

ՎԻԷՆՆԱ։ Աւստրիական պատգամաւորութիւնների ճառախօսները, որոնք զանազան կուսակցութիւնների էին պատկանում, բաւականացան զինուորական մինիստրի տուած բացատրութիւններով՝ նոր հրազէն գործիքների հարցի լուծման վերաբերմամբ։ Գերմանական պատգամաւորները մատնանիշ եղան, որ Ունգարիային զինուորական հարցում եղած զիջումները կարող է վտանգ ծագեցնել բանակի միութեան համար։ Իշխան Շէնբուրգ յայտնեց, Թէ բանակի կառավարութեան հարցերին վերաբերեալ պահանջները պէտք է բուարկութեան տրվեն մանաւանդ այն պատճառով, որ ռուս-եապօնական ընդհարման պատճառով, Բալկանեան Թերակղզու վրա խաղաղութիւնը պահպանելու պատասխանատուութիւնը աւելի քան երբ և իցէ՝ ընկնում է Աւստրիայի վրա։ Օրէցօր պակասում է յոյսը՝ Թէ նախագծված նպատակները կարող են իրագործվել միայն դիպլօմատիկական միջոցներով։

ԲԵՐՆ։ 6 փետրվարի։ Ռուս-եապօնական պատերազմի պատճառով դաշնակցական խորհուրդը անորոշ ժամանակով յետաձգեց Ժէնէվ հրաւիրված միջազգային դեսպանախորհուրդը՝ վերաքննելու համար Ժէնէվի դաշնագիրը՝ վիրաւորված զինուորների վիճակը բարւոքելու մասին։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Բ. Դուռը հաւաստիացնում է, Թէ Դիակօվի գաղայութեան մէջ ծագած ալբանական շարժումը շուտով կը զսպվի։ Մակեդօնական կօմէտէտների գործունէութիւնը Մօնաստիրի գաւառում վերջին ժամանակներս նորից սկսում է նկատելի դառնալ։ Շատ գաղայութիւնների մէջ երևան եկան մանր խմբեր։

7 փետրվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Գեներալ-մայօր Ֆլուգի հեռագիրը Պորտ-Արտուրից գլխաւոր շտաբին, փետրվարի 7-ից։ Չինդայեան գնդի խուզարկուները հաղորդում են Սէնչխօնէից, Թէ եապօնացիներ չեն տեսել և, լուրերին նայելով՝ եապօնացիներ չկան նոյնպէս և Պինիանում։ Ազգաբնակութեան յարաբերութիւնը դէպի մեզ չէզոք է։ Եալու գետի սառուցը Թուլացել է. ափերի մօտ արդէն ջուր է երևում, այնտեղի բնակիչների կարծիքով, ծովի զօրեղ մակընթացութեան դէպքում՝ հինգօրից յետոյ սառուցները կը սկսեն գնալ։ Լեանդունեան Թերակղզու արևմտեան ափը 2 վերստ շերտով ծածկուած է սառուցով։ Թշնամական նաւերի շարժումներ չեն նշմարվել։ Երկաթուղին փչացնելու նոր փորձեր չէ դիտվել։ Լէսսարի հեռագրի համաձայն՝ Իւանշիկայը ենթադրում է Բաօդինֆուից երկաթուղով տեղափոխել Շանգհայգուան 10,000-ի չափ մարդ Թնդանօթներով միասին»։ Առաջին կարգի կրէյսեր «Վարեագի» I կարգի նաւապետ Րուդնեվի հեռագիրը փետրվարի 5-ից. «Վարեագ կրէյսերը և Կօրէեց Թնդանօթակիր մակոյկը ճակատեցին 6 մեծ կրէյսերներից և 8 ականակիրներից կազմված էսկադրայի դէմ։ «Վարեագ» կրէյսերը՝ ճակատամարտի շարունակելու հնարաւորութիւնից զրկված՝ «Կօրէեցի» հետ միասին վերադարձաւ Չեմուլպօի նաւակայանը, ուր՝ իրանց նաւաստիներին տանելով օտար կրէյսերների վրա, իրանց նաւերը յատակն իջեցրին, որպէս զի եապօնացիների ձեռքը չը տան։ «Վարեագ»-ի վրա սպանված են միչման կոմս Նիրօդը և 33 մատրօսներ։ Նաւապետը վիրաւորված է գլխից, միչման Գուբօնինը վիրաւորված է ծանր կերպով, իսկ Լաբօդան և Բալկը՝ Թեթև, 70 մատրօսներ՝ ծանր, շատերը՝ Թեթև։ «Կօրէեցի» վրա կորուստ չը կայ։ Զեկուցանում եմ օֆիցէրների և զինուորների անձնուէր քաջութեան և օրինակելի պարտականութեան մասին»։

7 փետրվարի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Կառավարչական հաղորդագրութիւն. «Օտարերկրեայ մամուլում եապօնական աղբիւրների հիման վրա երևաց հաշիւ դիպլօմատիկական յարաբերութիւնների խզման անմիջապէս նախընթաց դէպքերի մասին, ինչպէս և ապա Ռուսաստանի և Եապօնիայի մէջ տեղի ունեցած պատերազմական գործողութիւնների մասին։ Ինչպէս և պէտք էր սպասել, այդ հաշւի մէջ դիտմամբ յեղաշրջված և այլայլված են փաստերը՝ այն նպատակով, որ արդարացնեն ամեն տեղ հասարակական խղճմտանքը վրդովող տօկիական կառավարութեան վարմունքը, որ եղծեց միջազգային յարաբերութիւնների ամենասովորական կանօնները։ Ահա դէպքերի իսկական ընթացքը. «յունվարի 3-էն, երբ ստացվեց փոխ-արքայի հեռագրական հաղորդագրութիւնը եապօնական վերջին առաջարկութիւնների մասին համաձայնութեան ծրագրի վերաբերմամբ, Կայսերական կառավարութիւնը ձեռնարկեց նրանց մանրազննին քննութեան. յունվարի 12-ին, Պետերբուրգի եապօնական դեսպանի հարցին, նրան հաղորդվեց, որ Թագաւոր Կայսրը բարեհաճեց նշանակել պատասխանի ամենակողմանի քննութեան համար, համապատասխան վարչութիւնների և փոխ-արքայի հետ խորհրդակցելուց յետոյ, առանձին խորհրդակցութիւն, որը պէտք է կայանար՝ յունվարի 15-ին, և, հաւանօրէն, Բարձրագոյն վճիռը կը կայանայ ոչ շուտ քան յունվարի 20-ը։ Յունվարի 20-ին, Թագաւոր Կայսրը բարեհաճեց Բարձրագոյն հրամայել պատրաստել առանձին խորհրդակցութիւն եզրակացութեան հիման վրա, Տօկիօի ռուսաց դեսպանին տալի վերջնական հրահանգների ծրագիրը. յունվարի 21-ին, յիշեալ Բարձրագոյն հրամանի զօրութեամբ, Հեռաւոր Արևելքի փոխ-արքային ուղարկվեց երեք հեռագիրներ, որոնք պարունակում էին Եապօնիայի հետ համաձայնութեան լիակատար բնագիրը և բոլոր այն ապացոյցները ու նկատումները, որոնցով Կայսերական կառավարութիւնը ղեկավարվել է մի քանի ուղղումներ մտցնելով վերջին եապօնական առաջարկութիւնների մէջ, և, վերջապէս, ընդհանուր ցուցմունքներ, որոնք փոխարքան պէտք է յանձնարարէր Տօկիօի ռուսաց դեսպանին եապօնական կառավարութեան պատասխան

տալու համար։ Ժամանակ վաստկելու մտքով, բոլոր յիշեալ հեռագիրները մի և նոյն օրը ուղարկվեցան անմիջապէս բարօն Րօզէնին։ Ուրեմն, յունվարի 22-ին, 48 ժամ Տօկիօի կառավարութիւնից ստանալուց առաջ ծանուցումն յարաբերութիւնների խզման մասին, արտաքին գործերի մինիստրը, իր նամակով, ուղղված Պետերբուրգի եապօնական դեսպանին, հաղորդեց լուր, Թէ բարօն Րօզէնին յանձնվել են Ռուսաստանի պատասխանական առաջարկները։ Յունվարի 23-ին, փոխարքայից ստացվեց ծանուցումն Թէ իր ժամանակին հաղորդել է Տօկիօ Ռուսաստանի պատասխանական առաջարկները պարունակող բոլոր հեռագիրները։ Օրվայ ժամը 4-ին, եապօնական դեսպանը Պետերբուրգում, բոլորովին անակնկալ, ուղարկեց արտաքին գործերի մինիստրին երկու յիշատակագիր, որոնց առաջնի մէջ հաղորդվում էր Թէ Տօկիօի կառավարութիւնը խզում է անդրագոյն բանակցութիւնները այն կեղծ պատրուակով, իբր Թէ Ռուսաստանը խուսափում է պատասխան տալու եապօնական առաջարկութիւններին, իսկ երկրորդի մէջ—դիպլօմատիկական յարաբերութիւնների խզումը երկու կառավարութիւնների մէջ և եապօնական դեսպանութեան ամբողջ կազմի Պետերբուրգից հեռանալու լուրը յունվարի 28-ին։ Վերոյիշեալ երկու յիշատակագրերին կցված էր եապօնական դեսպանի մասնաւոր նամակը արտաքին գործերի մինիստրին, որով Կուրինօն յոյս էր յայտնում, Թէ դիպլօմատիկական յարաբերութիւնների խզումն հնարաւոր եղածին չափ կարճ կը տևէ։ Նոյն յունվարի 24-ին, Հեռաւոր Արևելքի փոխարքան և դեսպանները Տօկիօի, Պէկինի և Սէուլի, ինչպէս և բոլոր ռուսաց ներկայացուցիչները մեծ պետութիւնների մօտ տեղեկացրվեցին հեռագրերով Եապօնիայի հետ յարաբերութիւնները խզելու մասին և Բարձրագոյն կայացած հրամանի մասին բարօն Րօզէնին Թողնել Տօկիօն դեսպանութեան ամբողջ կազմով։ Այդ շրջաբերական հաղորդակցութեան մէջ ցոյց էր տրվում նոյնպէս, որ Տօկիական կառավարութեան վարմունքը, որ չը սպասեց նոյն իսկ կայսերական կառավարութեան պատասխանին, դնում է Եապօնիայի վրա պատասխանատուութիւնը այն հետևանքների, որոնք կարող են ծագել երկու պետութիւնների մէջ դիպլօմատիկական յարաբերութիւնների խզումից։ Փոխարքան տեղեկացրեց հեռագրով յունվարի 25-ին Թէ ստացել է շրջաբերականը Եապօնիայի հետ յարաբերութիւնների խզման մասին։ Թէև դիպլօմատիկական յարաբերութիւնների խզումը ամենևին նշանակած չէ պատերազմական գործողութիւնների սկսելուն, եապօնական կառավարութիւնը արդէն յունվարի 27-ի գիշերը և յետոյ յունվարի 27 և 28-ին կատարեց մի շարք վրդովեցուցիչ յարձակումներ ռուսաց պատերազմական և առևտրական նաւերի վրա, հակառակ միջազգային իրաւունքի ընդհանուր ընդունված կանօններին։ Եապօնական կայսրի հրամանը Ռուսաստանին. պատերազմ յայտարարելու մասին կայացաւ միայն յունվարի 29-ին։»

Բարձր կրթական հաստատութիւնների սաներից մէկը, որ կալանաւորված էր յանցաւոր հրատարակութիւններ տարածելու համար, զղջումն յայտնելով կատարած յանցանքի համար, դիմեց միջնորդութեամբ Թոյլատրել քաւել իր յանցանքը գահի և հայրենիքի առաջ ծառայելով գործող զօրքերի շարքում։ Թագաւոր Կայսրը բարեհաճեց գոհացումն տալ այդ միջնորդութեանը և ամենաողորմածաբար ուշադրութիւն դարձնել, որ պետական յանցանքների մէջ ամբաստանվածների Թւում, որոնք այժմ կրում են իրանց վրա կարգած ոստիկանական հսկողութիւնը որոշ տեղերում, կարող են լինել անձինք, որոնք յարուցել են իրանց դէմ հալածանք, կատարելով գործողութիւններ ջահելութեամբ և ուրիշների վնասակար ազդեցութեամբ. այժմ, Ռուսաստանի կրած մեծ պատմական դէպքերի առիթով, այդ երիտասարդների մէջ կարող են լինել, հայրենասիրական ոգևորութեան ազդեցութեան տակ, այնպիսի անձինք, որոնք կը զղջան իրանց մոլորութիւնները և պատրաստ կը լինեն պատերազմական ծառայութեամբ մոռացնել տալ անցեալը, ուստի Նորին Մեծութիւնը ամենաողորմածաբար հրամայել բարեհաճեց. 1) Թոյլ տալ ոստիկանութեան յայտնի հսկողութեան ենթարկվածներին քաղաքական գործերի համար, մտնել պատշաճաւոր իշխանութեան Թոյլտւութեամբ զինուոր գործող զօրքի մէջ. 2) լիազօրութիւն տալ ներքին գործերի մինիստրին տալ այդ Թոյլտւութիւնը ամեն մի առանձին դէպքում հա-

մաձայնութեամբ արդարադատութեան մինիստրի հետ, ոստիկանութեան հսկողութիւնը կրողների վերաբերմամբ Բարձրագոյն հրամաններով, իսկ այդ հսկողութեան ենթարկվածների վերաբերմամբ, իր, ներքին գործերի մինիստրի, միասնական որոշումով. 3) դադարեցնել այդ անձերի վերաբերմամբ յայտնի ոստիկանական հսկողութիւնը իր բոլոր հետեւանքներով։

Փետրվարի 5-ի գիշերը լոյս 6-ը զաբայկալեան երկաթուղու ճանապարհին սաստիկ ձիւնի փոթորկի ժամանակ, Բայկալ կայարանի մօտ, ճանապարհի լեռնային կողմից փուլ եկաւ ձիւնի մի զանգուած հէնց որ պէտք է անցնէր զինուորական գնացքը։ Շոգեկառքը խրվեց ձիւնի մէջ և դուրս եկաւ ռելսերից, որի պատճառով փշաւվեցին 5 վագօն։ Սպանված է մի զինուոր, վիրաւորված են 5-ը և ստացել են հարուածներ 14-ը։ Բժշկական օգնութիւնից յետոյ վիրաւորվածները ուղարկվեցին Իրկուտսկ։

Ազգային հայրենասիրութեան բռնկումը, որ առաջ է եկել Եապօնիայի դաւաճան յարձակման առիթով Մեծ-Ովկիանոսի մեր նաւատորմի վրա, արձագանք գտաւ շատ խակական ռուս մարդկանց սրտերում, արտայայտվելով մի ցանկութեան մէջ, այն է առատ նուիրաբերութեամբ ուժեղացնել մեր նաւատորմը, որպէս զի ձեռք բերվեն ջրի տակ լողացող մակոյկներ կրէյսէրներ և պատերազմական նաւեր։ Այդ հայրենասէրների շրջանում միտք է ծագել նուիրատուութիւնները միացնելու և նրանց գործադրելու նպատակով հաստատել յատուկ комитетъ։ Նոյն տեսակ ենթադրութիւն յայտնված է և Կայսերական նաւագնացական ընկերութեան խորհրդի կողմից։ Նորին Մեծութիւնը իր մշտական իղձով ընդ առաջ գնալ ռուս հասարակութեան հայրենասիրական բարի մտադրութիւններին բարեհաճեց Բարձրագոյն հրամայել. 1) Թոյլատրել ամենուրեք կայսրութեան մէջ կատարելու նուէրների ժողովարարութիւններ ռազմական նաւատորմի ուժեղացնելու համար; 2) կարգել սրա համար և հանգանակութիւնից ստացված գումարների կարգադրութեան համար, նուէրների նպատակի համաձայն, առանձին յանձնաժողով, Գահաժառանգի պատուոր նախագահութեան ներքոյ և Մեծ Իշխան Ալէքսանդր Միխայլօվիչի նախագահութեամբ. 3) յանձնաժողովը կազմել նախագահի ընտրութեամբ Օգոստափառ պատուաւոր նախագահի հաւանութեամբ նուիրատուների թւից և նաւագնացութեան ու ռուսաց առևտրական ծովագնացութեան աջակցող կայսերական ընկերութիւնների անդամների միջից, ինչպէս և ուրիշ անձերից, որոնք կարող են ծառայութիւն մատուցանել իրանց աշխատութեամբ և գիտութեամբ. 4) գործի ընդհանուր կազմակերպութիւնը և հանգանակութեան կօնտրօլը եղանակը, ինչպէս և նուէրների պահելը և ծախսելը յանձնել յանձնաժողովին կարգադրել. 5) յանձնել յանձնաժողովին համաձայնութեան մէջ մտնել պատշաճաւոր վարչութիւնների հետ պատերազմական նպատակների համար ձեռք բերված նաւերի վերաբերմամբ։ Այդ բարձրագոյն հրամանի մասին հասցնելով ի գիտութիւն ընդհանուրի, յանձնաժողովի նախագահը, Օգոստափառ պատուաւոր նախագահի բարեհաճութեամբ, պարտք է համարում տեղեկացնել, որ յանձնաժողովի գործը կը լինի կատարել նուէրների նպատակը, ընդհանուր կարճ միջոցում, շինելով և ձեռք բերելով ընդջրեայ մակոյկներ և այլ նաւեր, որոնք հարկաւոր կը լինեն մեր նաւերի համար։

—

Առեւտրական-հեռագրական գործակալութիւն

6 փետրվարի

ՓՈՐՏ-ԱՐՏՈՒՐ։ Այստեղ եկաւ անդրկովկասեան կալուածատէր Սալամբէգ Սադիխբէկով այն նպատակով, որ միջնորդէ փոխ-արքայի առաջ թոյլ տալ, որ 5 հազար քիւրդ ձիաւորներ գան պատերազմի բեմը. կամաւորները խնդրում են միայն երկաթուղու ձրի տոմսակ։ Միջնորդութիւնը մերժվեց. ենթադրութիւն կայ դիմել խնդիրնքով Թագաւոր Կայսրին։

ՍԵՈՒԼ։ Կառավարութիւնը հրատարակեց հրովարտակ, որի զօրութեամբ եապօնական զօրքերը Կօրէայում պէտք է առանձնապէս բաց թողած թղթադրամով վճարեն ժողովրդին իրանց վերցրած մթերքի համար. այդ թղթադրամները կը փոխվեն ոսկու՝ պատերազմը վերջանալուց յետոյ։

ԼՕՆԴՕՆ։ «Morning Post» լրագրին հեռագրում են Վաշինգտօնից. չինական դեսպանը հասցրեց ի գիտութիւն արտաքին գործերի մինիստրութեան, թէ չինաց կառավարութիւնը յայտնեց Ռուսաստանին և Եապօնիային, որ նրանք հոգ տանեն Թագաւորող հարստութեան նախնիքների դամբարանների ամբողջութեան մասին Մուկդէնում և ուրիշ տեղերում, այլապէս չինական զօրքերը զէնքի կը դիմեն։

—«Daily Mail»-ին հաղորդում են Տօկիօյից, որ եապօնական կայսրը մտադիր է կայսերական պալատի թանկագին իրերը տալ պատերազմական ֆօնդին։

—«Standard» լրագրին հաղորդում են Տօկիօյից, որ նախնական ստորագրութիւնը պատերազմական փոխառութեան մասին 20 միլիօն ֆունտ ստերլինգով աւելացաւ։

7 փետրվարի

ԼՕՆԴՕՆ։ «Daily Telegraph» լրագրի տեղեկութեան համաձայն, Կօրէայից, ռուսաց զօրքերը զօրեղ դիրք բռնեցին Պինէն-Եանում և այժմ առաջ են խաղում դէպի Սէուլ։

ՏՕԿԻՕ։ Եապօնիայի պատասխան-յիշատակագիրը Չինաստանի ծանուցման՝ չէզօքութեան մասին, ասում է, թէ կառավարութիւնը պէտք է պահպանէ Չինաստանի չէզօքութիւնը բոլոր նահանգներում, բացի Ռուսաստանի գրաւածներից, որչափ ժամանակ, որ Ռուսաստանը կը պահպանի չէզօքութիւն։ Եապօնացիների պատերազմական կանօնները չեն թոյլատրում օտարի սեփականութեան կամայական ոչնչացումը։ Չինական կառավարութիւնը կարող է հաւատացած լինել, որ Մուկդէնում, Խսինչէում, Կինչէում եղած դամբարանները և պալատները, ինչպէս և հասարակական շինութիւնները չեն ենթարկվի որ և է առևանգման, եթէ միայն այդ չը կատարվի Ռուսաստանի կողմից։ Պատերազմը սկսվել է ոչ նուաճողական նպատակներով, այլ օրինական իրաւունքների պաշտպանութեան համար. այդ պատճառով կառավարութիւնը դիտաւորութիւն չունէր հարստանալ հողերով, երբև պատերազմի հետեւանք։ Կառավարութեան ցանկալի է հասցնել ի գիտութիւն, թէ ինչև լինեն գործողութիւնները չինական հողի վրա, նրանք կը հանդիսանան իբրև պատերազմական անհրաժեշտութիւն և ոչ թելադրված կը լինեն ցանկութեամբ վնաս հասցնել չինական վեհապետական իրաւունքներին։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ «Վարեագ» նաւապետը, կապիտան Րուդնեվի հեռագիրը փետրվարի 5-ից. «Վարեագ» կրէյսէրը և «Կօրէեց» թնդանօթաձիգ մակոյկը դիմադրեցին կռւի մի էսկադրայի հետ, որ բաղկացած էր վեց մեծ կրէյսէրներից և ութն ականաւորից։ «Վարեակ» զրկված հնարաւորութիւնից շարունակել կռիւը, վերադարձաւ «Կօրէեցի» հետ նաւահանգիստը Չեմուլպօ և տանելով իր մարդկանց օտարազգի կրէյսէրների վրա, իրանցը ծովը ընկղմեցրին։ «Վարեակի» վրա սպանվեցին միչման կոմս Նիրօդ, 33 նաւաստի, վիրաւորվեց գլխից նաւապետը. վիրաւորվեցին միչմաններ Գուբօնին՝ ծանրապէս, Լաբօդա և Բալկ՝ թեթև, 70 նաւաստի՝ ծանր, շատերը թեթև. «Կօրէեցի» վրա կորուստ չը կայ։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆԻ ԴԱՀԼԻՃՈՒՄ
կիրակի, փետրվարի 8-ին
կայանալու է խմբական

Հ Ա Մ Ե Ր Գ

Ա. Ս. ՄԱՄԱՋԱՆԻ

Բարեհաճ մասնակցութեամբ Տ. ՍԴԵՆԴԻԱՐԵԱՆԻ և Նախկին Կայսերական Թատրոնների արտիստ պ. Բ. ԱՄԻՐՋԱՆԻ և պ. Քափանակեանի։ Մանրամասնութիւնները պրօգրամներում։ Տոմսակները 3 ր. 50 կօպէկից մինչև 75 կօպ. ծախվում են Ժողովարանի շվէյցարի մօտ։ Սկիզբն է $8^1/_2$ ժամին երեկոյեան։ 3—3

Արդէն ստացվել են և ծախվում են

պտղատու ծառեր

և տունկեր «Աշխատանք» ընկ. տնկարանից. հարցնել Կ. Աֆրիկեանին, Մէլիք-Բախտամեանցի խանութում, Պուշկինեան փողոց։ Տունկերի ցուցակները ուղարկվում են ձրի։ (կ. ե. հ.) 1—3

ՎԻԵՆՆԱ. ԲԺ. Պ. Մ. ԱՖՐԻԿԵԱՆ

Կազմում է խորհուրդներ տեղիս մասնագէտ-պրօֆէսօրների հետ Ռուսաստանից եկող հիւանդների համար։
Հասցէն Wien, Spiegelgasse, 3, IV stock. 7—50

Բացված է պատկերազարդ

ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍԻ

XI և XII-րդ գրքերի բաժանորդագրութիւնը։
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆՆ է 3 ՌՈՒԲ.

Նախկին տասը գրքերը ի միասին արժեն՝ խմբագրութեան մէջ՝ 15 րուբլի, մի գիրքը 2 րուբլի. երկուս և աւելին՝ իւրաքանչիւրը 1 ր. 50 կօպ., ա. գիրքը՝ 3 րուբլի։

Դիմել. Ервандy Лалаянцъ. Тифлисъ, Семинарія Нерсисянъ կամ Саперная 5.
(կ. երեք. հ.) 8—12

Իսկական ցէյլօնեան Բաղդադեան տեսակի

ՇԵՐԱՄԻ ՍԵՐՄ

ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ ՊԱՄԽԱԼԻԴԻԻ

իւրաքանչիւր արկղիկը 6 մանեթ։
Միակ ներկայացուցիչը
ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ

Ա. Կ. ԶԱԽԱՐԻԱԴԻՍ

Ընդունում է նոյնպէս պատուէրներ մինչև ապրիլի 15-ը եկող տարվայ համար։
Հասցէն. Тифлисъ, Дворцовая ул., д. Сараджева, квартира № 6. (հ. կ.) 6—10

Ֆրանսիական Շոգենաւային Ընկերութիւն
«ՄԵՍՍԱԺԸՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ» — «MESSAGERIES MARITIMES».

16|15-ին փետրվարի մեկնելու է Բաթումից, երեկոյեան ժամը 4-ին, «Ortegal» շոգենաւը հանդիպելով Տրապիզոն, Սամսոն, Կ. Պոլիս, Դարդանէլ, Զմիւռնիա, Պիրէյ, Սիւդ, Մարսէյլ Հավր և Լօնդօն։

Ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակները՝ մինչև Պարիզ, նոյնպէս և մինչև Շանգհայ (Չինաստանում), Վլադիվօստօկ գնացողների համար, կարելի է ստանալ Թիֆլիսում պակասեցրած գներով։

Ապրանքների և ճանապարհների մասին՝ հարկաւոր տեղեկութիւնների համար, դիմել ընկերութեանս Թիֆլիսի գործակալ՝ պ. Վ. Յակոբեանին, Նախկին Արծրունու գալէրէյում Թիւ 127 գրասենեակը, հեռախօս՝ Թիւ 608։ Գրասենեակը բաց է 9—1 ժամը ցերեկվայ և 5—7-ը երեկոյեան բացի կիրակի օրերից։ 1—1

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Հայոց Դրամատիկական ընկերութեան վարչութիւնը խնդրում է հայ Թատերագիրներին ուղարկել վարչութեան նախագահին (Тифлисъ, Барят.еNo 8 кн. М. Тумановой) ինքնուրոյն թատերական գրուածքներ ս. Մ. Մակարեանի մրցանակաբաշխութեան ներկայելու համար։

Մրցանակաբաշխութեան պայմանները՝

Մրցանակաբաշխութեան ենթարկվող գրուածքները պէտք է ուղարկվեն վարչութեանը ոչ ուշ քան 1904 թ. տարվայ օգոստոսի 20-ը, կեղծ ստորագրութեամբ պայմանական մակագրութիւն կրող ծրարով, որի հետ պիտի լինի նոյնպիսի մակագրութիւն կրող և հեղինակի իսկական անունը ներփակող ծրար։

Մրցանակի հարցը կորոշի մրցանաբաշխորթեան յանձնաժողովը, որ կընտրուի 1904 տարվայ մարտ ամսին։

Մրցանակը կազմվելու է տ. Մակարեանի կտակած 3000 ր. մի տարվայ տոկոսից։
Կարող է տրվել նաև կէս մրցանակ։
Մրցանակաբաշխութեան կարող են ենթարկվել միայն այն գրուածքները, որոնք դեռ չեն ներկայացված, կամ ներկայացված են միայն վերջին սեզօնին։ 1—5

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ

ԳԼԽԱՒՈՐ

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

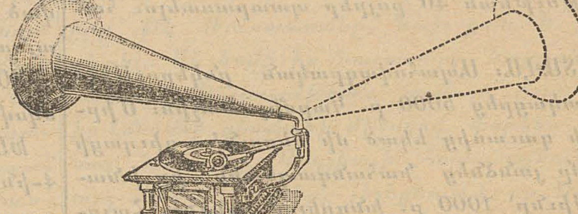

Ընկերութեան ԳՐԱՄՕՖՕՆ Ռուսաստանում

Թիֆլիս, Գօլօվինսկի պրօսպէկտ, Արծրունցի տուն № 7.

Մեծ պահեստ ամենակատարելագործված սալօնական և կօնցերտային գրամօֆօնների։

«Մօնարխ»	A	փոխանակ	175 ր.	125 ր.
»	B	»	150 »	100 »
»	C	»	125 »	80 »
«Հրաշք» փակ, 2 երկու մեծ պլաստինկայի լարված-քով փոխանակ			40 »	30 »
«Շտանդարտ» փակ, 2 մեծ պլաստինկայի լարված-քով փոխանակ			60 »	40 »
«Գրանդ» փոքր կօնցերտա-յին բուալօրով փոխանակ			100 »	65 »

Մեծ պահեստ անշշուկ պլաստինկաների։

«Գիգանդ» (դիամետր 12).	5 »	
Գրանտ «Ecstra» . . .	4 »	
» սովորական . .	2 »	50 կ.
Փոքր «Ecstra»	2 »	— —
» սովորական	1 »	20 »
Տամանիօ	10 »	— —

Լիբրէտտօ Ա. Դ. Վեալցեվայի—30 կօպ. պլօմը.

Մեծ քանակութեամբ անշշուկ պլաստինկաների յայտնի և նշանաւոր երգիչների, ինչպէս են.—ռուսաց, վրաց, հայոց, թուրքական, պարսկական, քաթարական, լեհական, Ֆրանսիական, անգլիական, իտալական, գերմանական և ուրիշները։
Մեծ քանակութեամբ բազմազան տեսակներ ռուսական և օտարազգեայ բէպէրտուարի օրկէստրներից ու երգից։

Պահեստի խանութում կայ կօնցերտային գրամմօֆօնային դահլիճ, որտեղ գրամմօֆօնով հետաքրքրվողները կարող են ամեն օր, բացառութեամբ կիրակի օրերի, առաւօտեան $8^1/_2$ ժամից մինչև երեկոյեան 8 ժամը լսել ՋՐԻ ՆԵՐՊՈՎ ՆՈՐ ՊԼԱՍՏԻՆԿԱՆԵՐ։

Հին պլաստինկաների փոխելը նորերի հետ տեղի է ունենում հատը հատի հետ—փոքրերին զեղջելով 25 կ.—իսկ մեծ պլաստինկաների համար 50 կօպ.։
Պահեստի խանութում կան մասնաւոր արհեստանոցներ, որտեղ աշխատում են ամենալաւ տեխնիկներ։

Ն Ա Խ Ա Զ Գ Ո Ւ Շ Ա Ց Ո Ւ Մ

Մեր արտադրութիւնների հռչակեալ աջող պահանջի պատճառով, վերջերս երևացին մեր ապպարատների կեղծուածներ։ Աշխատելով զերծ պահել մեր մշտական կլիէնտներին այնպիսիներին հաւատ ընծայելուց, մենք յայտնում ենք ի գիտութիւն ընդհանուրի, որ մեր ԳՐԱՄՄՕՖՕՆՆԵՐԸ և ՊԼԱՍՏԻՆԿԱՆԵՐԸ օժտված են ֆաբրիկայի դրօշմով։—«Գ Ր Ո Ղ Հ Ր Ե Շ Տ Ա Կ» և մենք երաշխաւորում ենք միայն այդպիսիների համար։ Բոլոր ուրիշ ապպարատները և պլաստինկաները, որոնք չունեն վերոյիշեալ «ԴՐՈՇՄԸ», պէտք է ընդունվեն իբրև կեղծուածներ և nրոնց չը պէտք է հաւատ ընծայել։

ՕՏԱՐԱՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐԻՆ ապրանքն ուղարկվում է վերադիր վճարով նախօրօք գրաւական ստանալուց յետոյ։

ՈՒՂԱՐԿԵԼԸ դէպի բոլոր երկաթուղու կայարանները եւրօպական Ռուսաստանի սահմաններում (ամառը ի հաշիւ առած ջրային ճանապարհների նաւահանգիստները) կատարվում է իսկ նամակի հաշւով։ Պօստով ուղարկելը խանութն ընդունում է իր վրա կիսով չափ միայն։

Հասցէն՝ նամակների և փողային կօրրէսպօնդէնցիայի համար.—Գօլօվինսկի պրօսպէկտ. Արծրունցի տուն № 7։
Հասցէն՝ հեռագրների համար «ԳՐԱՄՕԿՕՄՊԱՆԻԱ» Թիֆլիս։
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ՊՐԷՅՍԿՈՒՐԱՆՏՆԵՐԸ և ԿԱՏԱԼՕԳՆԵՐԸ ուղարկվում և տրվում են

Ջ Ր Ի։

Պ.պ. գումարով գնողներին զգալի զիջում։
Գումարով պրէյս-կուրանտներն ուղարկվում են ըստ պահանջման Ա Ն Յ Ա Պ Ա Ղ։ 10—50